

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

ภาษีประชาติปไตยกับการบริจาคพรรคการเมือง

จัดทำโดย นางชลิตา พันธุ์กระวี

รหัส ๖๕๑๐๐๗

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาติปไตย รุ่นที่ ๑๐

วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ภาษีประชาชนปีโตยกับการบริจาคพรรคการเมือง

นางชลิดา พันธุ์กระวี^๑

๑. บทนำ

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางการคลังในการส่งเสริมประชาธิปไตยปรากฏอย่างเด่นชัดภายหลังวิกฤตการณ์พฤษภาคม ๒๕๓๕ เมื่อบรรดาพ่อค้านายทุนนักธุรกิจร่ำรวยที่จะมีบทบาทในการร่วมพัฒนาระบบประชาธิปไตยส่วนหนึ่งด้วยการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง แต่ติดขัดที่เงินบริจาคเหล่านี้ไม่สามารถนำมาหักค่าใช้จ่ายก่อนเสียภาษีเงินได้ ประมวลรัษฎากรที่มีผลบังคับใช้ขณะนั้นไม่มีมาตรการที่ให้สิ่งจูงใจทางด้านภาษีอากรส่งเสริมการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง^๒ กระทรวงการคลังจึงดำริที่จะจัดเก็บ "ภาษีประชาชนปีโตย" เพื่อนำรายได้ไปจ่ายเป็นเงินอุดหนุนแก่พรรคการเมืองต่าง ๆ

ภาษีประชาชนปีโตยเป็นภาษีที่ระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นว่าจะนำรายได้จากการจัดเก็บไปจ่ายเป็นเงินอุดหนุนพรรคการเมือง นักเศรษฐศาสตร์การคลังเรียกภาษีประเภทนี้ว่า Earmarked Tax นักเศรษฐศาสตร์บางสำนักมีความเห็นว่า การจัดเก็บภาษีอากรโดยที่มีการระบุวัตถุประสงค์ไว้ล่วงหน้าว่าจะนำรายได้ที่จัดเก็บได้ไปใช้ในด้านใด (tax earmarking) เป็นวิธีการจัดเก็บภาษีที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนผู้เสียภาษีอากรสามารถเปิดเผยความพึงใจหรือความไม่พึงใจในการเสียภาษีประเภทนั้น วิธีการจัดเก็บภาษีดังกล่าวนี้จึงสอดคล้องกับหลักการเศรษฐกิจเสรีนิยมในสังคมประชาธิปไตย หากประชาชนผู้เสียภาษีอากรไม่เห็นชอบด้วยกับเป้าหมายและพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล ก็อาจแสดงมติมหาชนเพื่อล้มเลิกการจัดเก็บได้^๓

บทความนี้ มุ่งเน้นถึงมาตรการทางการคลังในการส่งเสริมประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับการอุดหนุนเงินภาษีเพื่อบริจาคพรรคการเมือง และการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่พรรคการเมือง เพื่อความเข้มแข็งของพรรคการเมืองในระบบประชาธิปไตย

^๑ ผู้ตรวจราชการกระทรวงการคลัง, ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” (นธป.) รุ่นที่ ๑๐

^๒ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, ภาษีประชาชนปีโตย (ตอนที่สอง), คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง” ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๓๖ [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <http://www.rangsun.econ.tu.ac.th/data/06/03-36/06-03-ภาษีประชาชนปีโตย%202.pdf>

^๓ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, ภาษีประชาชนปีโตย (ตอนที่หนึ่ง), คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง” ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๖ [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <http://www.rangsun.econ.tu.ac.th/data/06/03-36/05-01-ภาษีประชาชนปีโตย%201.pdf>

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางการคลังเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

๒.๑ ภาษีประชาธิปไตย

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ที่กระทรวงการคลังเริ่มมีดำริที่จะจัดเก็บภาษีประชาธิปไตยเพื่อนำรายได้ไปจ่ายเป็นเงินอุดหนุนแก่พรรคการเมืองต่าง ๆ โดยได้มีการคาดการณ์ว่าจะมีการต่อต้านการจัดเก็บภาษีดังกล่าว รัฐบาลในขณะนั้น (นายชวน หลีกภัย) จึงเลือกวิธีการจัดเก็บที่ไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ด้วยการหักเงินจากผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคนละ ๑๐๐ บาท จากภาษีที่ต้องเสียตามปกติ แล้วนำไปจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนแก่พรรคการเมืองต่าง ๆ ในการบริหารการจัดเก็บภาษีประชาธิปไตย รัฐบาลเปิดโอกาสให้ผู้มีเงินได้พึงประเมินมีทางเลือกอย่างน้อย ๓ ทาง กล่าวคือ

(๑) ทางที่หนึ่ง ผู้มีเงินได้พึงประเมินระบุชื่อพรรคการเมืองที่ต้องการให้เงินอุดหนุน เงินอุดหนุนก็จะจัดสรรไปให้แก่พรรคการเมืองมากขึ้นตามแต่ความนิยมของประชาชนผู้เสียภาษีอากร

(๒) ทางที่สอง ผู้มีเงินได้พึงประเมินประสงค์ที่จะจ่ายเงินอุดหนุนแก่พรรคการเมืองแต่ไม่ระบุชื่อพรรค ในกรณีนี้รายได้จากการเก็บภาษีประชาธิปไตยจะถูกนำเข้าเงินกองทุนส่วนกลาง แล้วจึงจัดสรรให้แก่พรรคการเมืองต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ ซึ่งจะตราเป็นกฎกระทรวงในภายหลัง

(๓) ทางที่สาม ผู้มีเงินได้พึงประเมินแถลงเจตนากรณีในเอกสารการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาว่าไม่ต้องการจ่ายเงินอุดหนุนให้พรรคการเมือง ในกรณีนี้กรมสรรพากรจะไม่ปันภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไปเป็นภาษีประชาธิปไตย

อนึ่ง เพื่อให้การจัดสรรและการใช้เงินอุดหนุนพรรคการเมืองเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวัตถุประสงค์ กระทรวงการคลังกำหนดให้มีการตรวจสอบ ๒ ขั้นตอน

- ขั้นตอนแรก ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบว่า กรมสรรพากรจัดสรรเงินอุดหนุนพรรคการเมืองถูกต้องตามความประสงค์ของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและตามหลักเกณฑ์ในกฎกระทรวงหรือไม่

- ขั้นตอนที่สอง ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองร่วมกับกรมสรรพากรตรวจสอบการใช้เงินของพรรคการเมือง ทั้งนี้พรรคการเมืองที่ได้รับเงินอุดหนุนจะต้องจัดทำบัญชีการใช้จ่ายยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายใน ๑๕๐ วันนับแต่วันสิ้นปีที่ได้รับเงิน มิฉะนั้นจะมีได้รับเงินอุดหนุนในปีถัดไป ^๔

๒.๒ การจัดเก็บภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ

ภาษีประชาธิปไตย เป็นภาษีที่ระบุวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นว่าจะนำรายได้จากการจัดเก็บไปจ่ายเป็นเงินอุดหนุนพรรคการเมือง (Earmarked Tax) การจัดเก็บภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (Earmarking) เป็นวิธีการเพื่อสรรหางบประมาณสำหรับโครงการเฉพาะหรือวัตถุประสงค์เฉพาะ (Specific program/purpose) โดยภาษีดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑. Full Earmark

^๔ เพิ่งอ้าง

หมายถึง งบประมาณจากภาษีประเภทนี้จะแหล่งรายได้เดียวของโครงการ และ ๒. Partial Earmark หมายถึง งบประมาณจากภาษีประเภทนี้จะแหล่งรายได้ส่วนหนึ่งเท่านั้น รัฐจำเป็นต้องหารายได้จากส่วนอื่นเข้ามาเพิ่มเพื่อจัดทำโครงการ อย่างไรก็ตาม การใช้งบประมาณส่วนหนึ่งส่วนใดเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะยังถูกมองว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดเก็บภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเช่นกัน เนื่องจากการใช้งบประมาณบางส่วนสำหรับโครงการที่เฉพาะเจาะจง ^๕

ในระดับสากลการใช้ Earmarked Tax หรือบางครั้งเรียกว่า Hypothecation ก็คือการทำกฎหมายกำหนดให้จัดสรรรายได้จากการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมให้ไปใช้เป็นการเฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์หรือโครงการหนึ่ง ๆ หรือให้มีการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมเป็นการพิเศษ หรือแม้แต่ให้มีคาลดหย่อนภาษีเป็นพิเศษสำหรับโครงการที่กำหนดนั้น ในประเทศไทยเรามีการใช้ Earmarked Tax อยู่ในหลายลักษณะ ที่โดดเด่นคนจับตามองก็คือกรณีของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งกฎหมายกำหนดให้จัดสรรรายได้ร้อยละ ๒ ของภาษีที่เก็บได้จากภาษีสุราและยาสูบให้แก่องค์กรนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพทางกาย จิต และสังคม อีกองค์กรหนึ่ง คือ องค์กรกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (TPBS) ได้รับรายได้ร้อยละ ๒ เช่นเดียวกับ สสส. แต่ไม่เกิน ๒,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี ^๖

ประโยชน์ของ Earmarked Tax การจัดเก็บภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะที่เด่นชัดก็คือ

(๑) เป็นการนำเงินภาษีที่เก็บจากบางสิ่งกลับไปสู่การใช้ที่พิเศษและต้องการความต่อเนื่อง เช่น ในหลายประเทศมีการเก็บภาษีอากรจากเชื้อเพลิงเพื่อนำไปสร้างถนน ภาษีขาเข้าที่เก็บได้ของแต่ละภูมิภาคกันไว้เฉพาะสำหรับพัฒนากองทัพเงินของภูมิภาคนั้น ๆ ภาษีที่เก็บจากผลิตภัณฑ์ยาสูบของรัฐวิศตอเรียในออสเตรเลีย ถูกกันไว้เพื่อการสนับสนุนสุขภาพระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๘๗ - ๑๙๙๗ (ปัจจุบันหลายรัฐบาลทั่วโลกมี Earmarked Tax ในลักษณะนี้) ฯลฯ

(๒) เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่สาธารณชนว่าโครงการนั้น ๆ ของรัฐบาลมีความจริงจังและต่อเนื่อง

(๓) เป็นหนทางในการรู้ต้นทุนที่แท้จริงของโครงการ เนื่องจากผู้รายได้ที่จัดสรรให้ชัดเจนและเห็นผลผลิตและผลลัพธ์ชัดเจน การวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงชัดเจนกว่า

(๔) เป็นเครื่องมือในทางเศรษฐกติกในการชดเชยผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้ถูกระทบ เช่น ค่าธรรมเนียมเก็บจากเครื่องบินทำเสียงดังเป็นพิเศษและกันไว้กลับไปให้แก่ผู้ถูกระทบ (คล้ายกับภาษีจากยาสูบสู่การสร้างเสริมสุขภาพ)

^๕ วรณพงษ์ ดุรงค์เวโรจน์. ภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (Earmarked Tax): ข้อดี ข้อเสีย และตัวอย่างจากสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <http://wannaphong.blogspot.com/2017/04/earmarked-tax.html>

^๖ คอลัมน์ “อาหารสมอง” กรุงเทพธุรกิจ วันศุกร์ที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/110121>

ออสเตรเลียเป็นประเทศที่ใช้ Earmarked Tax อย่างกว้างขวางและได้ผล กล่าวคือ กฎหมาย มีการระบุดูวัตถุประสงค์พิเศษของการใช้เงินภาษีจากที่เก็บมาได้แก่โครงการ องค์กร ประชาชน ฯลฯ ตัวอย่างเช่น เก็บค่าธรรมเนียมเพื่อเป็นกองทุนซื้อปิ่นคินจากประชาชน ค่าธรรมเนียมพิเศษเรื่องสร้าง บริการแพทย์ฉุกเฉินสำหรับประชาชน ค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับระบบการรักษาพยาบาล (Medicare) ค่าธรรมเนียมสำหรับสร้างโครงการพื้นฐาน ฯลฯ ทั้งในระดับท้องถิ่น รัฐ และส่วนกลาง โดยตราที่รายได้ จาก Earmarked Tax ไม่มากเกินไปในงบประมาณ (เช่น ไม่เกินกว่าร้อยละ ๕) แล้ว การกำกับควบคุม ก็ไม่เป็นปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบังคับให้การเก็บ Earmarked Tax ต้องออกเป็นกฎหมาย (ไม่ใช่ ประกาศกฎกระทรวง) ซึ่งค่าธรรมเนียมที่หน่วยงานรัฐจัดการและให้เป็นขององค์กรนั้นแท้จริงแล้วก็คือ Earmarked Tax อย่างหนึ่ง ^๗

๒.๓ การสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในมุมมองของผู้เขียน เห็นว่าแนวทางการสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองของ ประเทศไทยมีแม่แบบมาจาก US Financial Contribution for Political Parties Law ซึ่งการสนับสนุน ทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งออกเป็น

(๑) การสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองทางตรง ประเทศสหรัฐอเมริกามีการสนับสนุน เงินงบประมาณในการหาเสียงเลือกตั้งไว้เฉพาะ แต่การเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยกำหนดลักษณะ การสนับสนุนในรูปแบบของการจ่ายเงินสมทบ หรือ Matching Fund ซึ่งตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๗๒ (พ.ศ. ๒๕๑๕) เป็นต้นมา ประชาชนชาวอเมริกันผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้สามารถแสดงความจำนงในแบบรายการ เสียภาษีเงินได้เพื่อให้รัฐนำเงินภาษีของตนจำนวน ๑ ดอลลาร์ ไปสมทบเพื่อเป็นกองทุน โดยกำหนด เงื่อนไขไว้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งประธานาธิบดีจะได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนนี้ก็ต่อเมื่อ ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นได้รับเงินบริจาคจากเอกชนมาก่อนให้ได้อย่างน้อย ๒๐ รัฐ และในแต่ละรัฐต้องได้ เงินบริจาคไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ ดอลลาร์ จึงจะมีสิทธิได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง เงื่อนไขดังกล่าว เพื่อแสดงให้รัฐเห็นว่าผู้รับสมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีเสียงสนับสนุนจากประชาชนกว้างขวางเพียงพอ

(๒) การสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองทางอ้อม การสนับสนุนสิทธิประโยชน์ทางภาษี ให้แก่ผู้บริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในกฎหมายภาษีเงินได้กำหนดให้ผู้เสีย ภาษีเงินได้ประจำปีสามารถนำเงินที่ได้บริจาคให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งมาคิดเป็นค่าใช้จ่ายในการหัก ลดหย่อนภาษีได้จำนวนไม่เกิน ๕๐ ดอลลาร์ สำหรับคนโสด และไม่เกิน ๑๐๐ ดอลลาร์ สำหรับคู่สมรส ที่ชำระภาษีร่วมกัน หรือสามารถนำเงินบริจาคมาใช้เป็นเครดิตภาษีได้ครึ่งหนึ่งของเงินบริจาค แต่ไม่เกิน ๒๕ ดอลลาร์ สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นเงินที่ประชาชนระบุให้แก่กองทุนหรือที่เรียกว่ามาตรการภาษี ประชาธิปไตย (Poll Tax Democracy) การจัดสรรเงินสนับสนุนให้แก่พรรคการเมือง โดยมีการจัดตั้ง กองทุนเงินอุดหนุนแห่งชาติ (Federal Funds) กองทุนนี้จะนำเงินที่ได้รับจากรัฐในการจัดเก็บภาษี

^๗ เพิ่งอ้าง

ที่ประชาชนแสดงเจตนาสมัครรับให้แก่งกองทุนไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมใหญ่ของพรรคในระดับชาติ (National Convention) เพื่อเลือกตั้งประธานาธิบดี

(๓) การสนับสนุนประโยชน์อย่างอื่นให้แก่พรรคการเมือง ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนสื่อวิทยุหรือโทรทัศน์ในการหาเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง และไม่มีกฎหมายห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซื้อเวลาในการออกอากาศผ่านสถานีของเอกชน แต่มีการกำหนดให้เจ้าของสื่อต้องคิดราคาค่าเวลาการออกอากาศวิทยุและโทรทัศน์จากผู้สมัครทุกคนในอัตราที่เท่ากัน โดยในระดับมลรัฐก็มีกฎหมายกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีโอกาสซื้อเวลาออกอากาศได้อย่างเท่าเทียมกันด้วย

(๔) การสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองโดยเอกชน ซึ่งถือเป็นรายได้หลักของพรรคการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น การบริจาค (Contribution) นั้นยังหมายความรวมถึงรางวัลการได้เป็นสมาชิก การให้กู้ยืม การทดรองจ่าย การวางประกัน ให้เงินหรือสิ่งของอื่นใดที่มีค่า โดยมุ่งหมายให้ใช้เพื่อให้เกิดผลอย่างหนึ่งอย่างใดต่อการเลือกตั้ง ตลอดจนการชำระค่าบริการให้แทน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะชักจูงใจให้มีการเลือกหรือไม่เลือกผู้สมัครคนใด แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการได้ประโยชน์บางประการเพียงเล็กน้อยและเป็นปกติ เช่น การให้อาหารและเครื่องดื่มเวลาไปเยี่ยมผู้คนที่หาเสียงที่มีมูลค่าไม่สูงมากนัก และการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินของรัฐในอัตราดอกเบี้ยปกติหรือประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐเพื่อช่วยเหลือในการเลือกตั้ง โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และแหล่งที่มาเกี่ยวกับการบริจาคเงินไว้ดังนี้

(๔.๑) การบริจาคเงินโดยบุคคลธรรมดา ได้มีการจำกัดจำนวนเงินบริจาคแต่ละประเภทดังนี้

(ก) เงินบริจาคให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนแต่ละราย และคณะกรรมการการเมือง (Political Committee) ของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น เป็นเงินจำนวนไม่เกิน ๒,๐๐๐ ดอลลาร์ ต่อการเลือกตั้งครั้งหนึ่ง และต้องไม่เกิน ๓๗,๕๐๐ ดอลลาร์ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคมในปีที่เริ่มบริจาคจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคมในปีถัดไป

(ข) เงินบริจาคให้แก่คณะกรรมการการเมืองที่จัดตั้งขึ้นโดยพรรคการเมืองเป็นเงินจำนวนไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ ดอลลาร์ ต่อปี

(ค) เงินบริจาคให้แก่คณะกรรมการกิจการอื่น ๆ เป็นเงินจำนวนไม่เกิน ๕,๐๐๐ ดอลลาร์ ต่อปี และต้องไม่เกิน ๓๗,๕๐๐ ดอลลาร์ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคมในปีที่เริ่มบริจาคจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคมในปีถัดไป

(ง) เงินบริจาคให้แก่คณะกรรมการการเมืองที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นเงินจำนวนไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ ดอลลาร์ ต่อปี และต้องไม่เกิน ๕๗,๕๐๐ ดอลลาร์ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคมในปีที่เริ่มบริจาคจนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคมในปีถัดไป ซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาไม่ให้บุคคลใดมีอิทธิพลทางการเมืองเหนือบรรดาสมาชิกรัฐสภา

(๔.๒) การบริจาคเงินโดยนิติบุคคล ได้กำหนดห้ามมิให้รัฐวิสาหกิจหรือนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริจาคหรือออกค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ยกเว้นแต่กรณีของนิติบุคคลเอกชนที่สามารถจัดตั้งกองทุนเพื่อรณรงค์ให้บรรดาสมาชิกหรือครอบครัวสมาชิกเท่านั้นเข้าร่วมบริจาคได้ นโยบายการสนับสนุนเงินหรือประโยชน์อย่างอื่นให้แก่พรรคการเมืองโดยเอกชนในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นขึ้นอยู่กับความโปร่งใสและการเปิดเผยเป็นหลัก แม้การให้เงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองโดยส่วนใหญ่ มักเกิดขึ้นในระดับรัฐบาลกลางหรือเฉพาะแต่การเลือกตั้งประธานาธิบดีเท่านั้น แต่กฎหมายได้กำหนดให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในทุกตำแหน่งของรัฐบาลกลาง และผู้บริจาคเงินทุกรายต้องจัดทำรายงานกิจกรรมทางการเงินไปยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งภายหลังจากการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณชนทราบแล้วนั้น ทำให้สื่อมวลชนและผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งต่างจับตามองการบริจาคการใช้จ่ายเงินภายหลังการเลือกตั้ง ผ่านไปแล้ว การเปิดเผยข้อมูลการบริจาคและการใช้จ่ายเงินจะเป็นการแสดงถึงความโปร่งใสและตรวจสอบได้ แต่ในทางกลับกันผลพวงจากการเปิดเผยข้อมูลได้ทำให้ผู้บริจาคเงินให้แก่ฝ่ายตรงข้ามรัฐบาล มีความลังเลที่จะเป็นปฏิบัติต่อผู้มีอำนาจในการเลือกตั้งครั้งต่อไป และยิ่งไปกว่านั้นในสถานการณ์ที่ประชาชนรู้สึกไม่มีความมั่นคง ความโปร่งใสอาจเป็นการผลักประชาชนออกไปจากกระบวนการมีส่วนร่วมในทางการเมืองได้^๔

๓. การสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองในประเทศไทย

ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มุ่งเน้นส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมือง โดยสรุป ดังนี้

๓.๑ การสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองโดยรัฐ

รัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนพรรคการเมืองและมีกฎหมายเป็นเครื่องมือในการกำหนดหลักการสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองโดยตรง โดยมีกองทุนพัฒนาพรรคการเมืองซึ่งมีทุนหมุนเวียนสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้แก่พรรคการเมือง และกองทุนนี้ได้จัดตั้งอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นหน่วยงานที่จัดการการเลือกตั้งและสนับสนุนทางด้านการเงินให้แก่พรรคการเมืองทุกพรรคที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย

(๑) การสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองโดยตรง รัฐได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ซึ่งมีเงินจากงบประมาณรายจ่าย ทรัพย์สินหรือ ดอกเบี้ย เงินค่าธรรมเนียมการสมัครรับเลือกตั้งหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ หรือเงินและผลประโยชน์ที่รัฐจัดให้ก็รวมไว้ที่กองทุนแห่งนี้ โดยมี

^๔ พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ. (๒๕๕๕). มาตรการทางกฎหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งตามหลักประชาธิปไตยให้แก่พรรคการเมือง. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายมหาชน. น. ๕๘-๖๓

วัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและเป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมืองและการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วย

(๒) การสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองโดยอ้อม

(๒.๑) เงินที่มีผู้เสียภาษีเงินได้แสดงเจตนาในแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประจำปีให้รัฐนำเงินที่ตนได้เสียภาษีไว้ไปอุดหนุนพรรคการเมือง ซึ่งผู้เสียภาษีระบุชื่อพรรคการเมืองไว้ว่าจะบริจาคให้พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งปีละห้าร้อยบาท ทั้งนี้ การบริจาคให้แก่พรรคการเมือง เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด และกรมสรรพากรต้องจัดทำรายชื่อพรรคการเมืองที่ได้รับเงินอุดหนุนส่งให้นายทะเบียนและโอนเงินเข้ากองทุนภายในเดือนกันยายน ของทุกปีเพื่อโอนต่อให้พรรคการเมืองที่ได้รับอุดหนุน โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ และกรมสรรพากรจะได้ตกลงกัน

(๒.๒) สิทธิประโยชน์ทางภาษี บุคคลที่บริจาคให้แก่พรรคการเมืองมีสิทธินำจำนวนเงิน ที่บริจาคไปหักเป็นค่าลดหย่อนหรือรายจ่ายเพื่อการบริจาคตามที่กำหนดไว้ในประมวลรัษฎากรได้ตาม จำนวนเงินที่บริจาค แต่ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทสำหรับบุคคลธรรมดาที่สามารถลดหย่อนได้และไม่เกิน ห้าหมื่นบาทสำหรับการบริจาคของนิติบุคคลที่สามารถลดหย่อนได้

(๓) การสนับสนุนประโยชน์อย่างอื่นโดยรัฐ การสนับสนุนเวลาออกอากาศให้แก่พรรคการเมือง โดยให้คณะกรรมการจัดสรรเวลาออกอากาศให้แก่พรรคการเมืองที่มีสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกพรรค เป็นต้น

๓.๒ การสนับสนุนทางการเงินให้แก่พรรคการเมืองโดยเอกชน

(๑) การบริจาคโดยบุคคลธรรมดา การบริจาคเงินของภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนให้แก่ พรรคการเมือง บุคคลใดจะบริจาคเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดให้แก่พรรคการเมืองมีมูลค่าเกินกว่า สิบล้านบาทต่อปีไม่ได้ ซึ่งเป็นการควบคุมการบริจาคมีการกำหนดการบริจาคด้วยจำนวนเพดานของวงเงิน สูงสุดเอาไว้ด้วย

(๒) กรณีที่บุคคลนั้นเป็นนิติบุคคล การบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดให้แก่ พรรคการเมืองไม่ว่าพรรคเดียวหรือหลายพรรคเกินปีละห้าล้านบาท ต้องแจ้งให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นทราบ ในการประชุมใหญ่คราวต่อไปหลังจากบริจาคแล้ว

(๓) พรรคการเมืองสามารถจัดกิจกรรมระดมทุนของพรรคการเมืองได้ต้องกระทำโดยเปิดเผย และมีวัตถุประสงค์ว่าเป็นการระดมทุนของพรรคการเมืองอย่างชัดเจน และหัวหน้าพรรคการเมืองต้อง ประกาศให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปถึงจำนวนและที่มาของเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ได้มาจากการจัดกิจกรรมระดมทุนนั้น และพรรคต้องทำเป็นหนังสือแจ้งนายทะเบียนทราบภายในสามวันนับแต่ที่ การจัดกิจกรรมระดมทุนสิ้นสุดลง ประกาศและหนังสือที่แจ้งต่อนายทะเบียนให้ระบุชื่อบุคคลผู้สนับสนุนเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีมูลค่าหนึ่งแสนบาทขึ้นไป

(๔) ในทุกเดือนพรรคการเมืองต้องประกาศรายชื่อผู้บริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่มีมูลค่าตามที่คณะกรรมการกำหนดแต่ต้องไม่น้อยกว่าห้าพันบาท ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป พร้อมทั้งวัตถุประสงค์ของการบริจาค และต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบตามแบบหลักเกณฑ์วิธีการ ตามระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ส่วนการประเมินมูลค่าของสิ่งของที่ได้รับการบริจาคให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดด้วย

(๕) หัวหน้าพรรคการเมือง กรรมการบริหารพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง ตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด หรือสมาชิกผู้ใดได้รับบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยผู้บริจาคประสงค์จะบริจาคให้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองต้องแจ้งให้พรรคการเมืองทราบภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับ และพรรคการเมืองต้องออกใบเสร็จรับเงิน หรือหลักฐานการรับเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเป็นหนังสือให้แก่ผู้บริจาคเป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้นให้หมายความรวมถึง การดำเนินงานทางการเมืองของพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง ตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด สมาชิกหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย

(๖) กรณีมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกาศใช้บังคับแล้ว จนถึงวันเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดได้รับบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีมูลค่ารวมกันแล้ว เกินหนึ่งหมื่นบาทต่อวัน โดยผู้บริจาคประสงค์จะบริจาคให้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นหรือของพรรคการเมืองหรือเพื่อใช้ในการเลือกตั้งต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับบริจาคตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๗) ถ้าสิ่งของที่ได้รับบริจาคไม่อาจนำส่งพรรคการเมืองได้หรือเป็นของสละเสียได้ ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นแจ้งให้พรรคการเมืองทราบเพื่อบันทึกมูลค่าของสิ่งนั้นไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครคนนั้นด้วย

(๘) กรณีที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดมีเหตุสงสัยว่าเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ตนได้รับ เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองหรือเพื่อใช้ในการเลือกตั้งมีมูลค่าเกินกว่า ที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัย ซึ่งคณะกรรมการต้องวินิจฉัยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

(๙) หัวหน้าพรรคการเมืองและเหรียญพรรคการเมืองต้องเปิดบัญชีกับธนาคารพาณิชย์ โดยระบุชื่อเจ้าของบัญชีในนามของพรรคการเมืองนั้น และให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งหมายเลขบัญชีของบัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่เปิดบัญชีของทุกบัญชีให้นายทะเบียนทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่เปิดบัญชี

๓.๓ ห้ามพรรคการเมืองรับบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ และห้ามรับบริจาคจากบุคคล คณะบุคคล และนิติบุคคล ดังนี้

(๑) ห้ามมิให้พรรคการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองรับบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยรู้หรือควรจะรู้ว่าได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีแหล่งที่มา โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(๒) ห้ามมิให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกรับบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล เพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมืองหรือดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง ดังนี้

(๒.๑) บุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย

(๒.๒) นิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจหรือกิจการหรือจดทะเบียนสาขาอยู่ในหรือนอกราชอาณาจักร

(๒.๓) นิติบุคคลที่จดทะเบียนในราชอาณาจักรโดยมีบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยมีทุนหรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละสี่สิบเก้า ในกรณีที่บริษัทมหาชนจำกัดที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ให้พิจารณาตามที่ปรากฏในทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัทดังกล่าว หุ้นที่ไม่ปรากฏชื่อผู้ถือหุ้นหรือถือโดยตัวแทนของบุคคลที่ไม่เปิดเผยชื่อให้ถือว่าเป็นหุ้นที่ถือโดยผู้ไม่มีสัญชาติไทย

(๒.๔) คณะบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับทุนหรือได้รับเงินอุดหนุนจากต่างประเทศซึ่งมีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ของบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยหรือซึ่งมีผู้จัดการหรือกรรมการเป็นบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย

๓.๔ ห้ามหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจรับบริจาค

ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ บริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดให้แก่พรรคการเมืองหรือเข้าร่วมกิจกรรมพรรคการเมือง กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ ให้หมายถึงกิจการที่รัฐเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดในบรรดาผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นรายอื่น ๆ หรือมีจำนวนถึงหนึ่งในสามของหุ้นส่วนหรือหุ้นทั้งหมดของนิติบุคคลนั้น

๓.๕ ห้ามองค์กรหรือนิติบุคคลอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศาสนาบริจาค

(๑) ห้ามวัดหรือนิติบุคคลอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศาสนาและองค์กรทางศาสนาไม่ว่าจะมีสถานะเป็นนิติบุคคลหรือไม่

(๒) ห้ามนิติบุคคลอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือนิติบุคคลที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรมาแบ่งปันกันด้วย ^๙

^๙ นายอริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. Academic Focus มีนาคม ๒๕๖๑ [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/522836>

๔. การอุดหนุนเงินภาษีพรรคการเมือง

๔.๑ การอุดหนุนเงินภาษีพรรคการเมือง

การอุดหนุนเงินภาษีพรรคการเมือง เดิมเรียกว่า การบริจาคภาษีที่ชำระให้พรรคการเมือง เป็นสิทธิที่ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่มีภาระภาษีสามารถเลือกได้ว่าอยากให้เงินภาษีของตัวเอง ที่เสียไปนั้นไปเป็นเงินสนับสนุนพรรคการเมืองใดก็ได้ ในวงเงินไม่เกินภาระภาษีของตัวเองสูงสุดไม่เกิน ๕๐๐ บาท โดยจะต้องแสดงเจตนาผ่านการยื่นภาษีเท่านั้น การอุดหนุนเงินภาษีให้พรรคการเมืองไม่ได้ ทำให้ผู้เสียภาษีมียหน้าที่ต้องเสียภาษีมากขึ้น และไม่ทำให้ผู้เสียภาษีได้รับเงินคืนน้อยลงแต่อย่างใด ^{๑๐}

๔.๒ หลักเกณฑ์การอุดหนุนเงินภาษีให้พรรคการเมือง ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๓๒๔) ^{๑๑}

- (๑) ผู้บริจาคเงินภาษีให้พรรคการเมืองต้องเป็นบุคคลธรรมดาและมีสัญชาติไทยเท่านั้น
- (๒) ผู้บริจาคเงินภาษีต้องแสดงเจตนาตอนยื่นภาษี โดยต้องระบุว่าจะอุดหนุนเงินภาษีให้แก่พรรคการเมืองหรือไม่ และต้องระบุให้พรรคการเมืองรวมถึงจำนวนเงินภาษีที่ต้องการอุดหนุนให้ด้วย หากระบุข้อใดข้อหนึ่งไม่ครบหรือไม่ชัดเจนจะถือว่าไม่ได้แสดงเจตนาอุดหนุนเงินภาษีให้แก่พรรคการเมือง
- (๓) จำนวนเงินที่ระบุในการอุดหนุนเงินภาษีให้พรรคการเมืองจะต้องไม่เกินภาระภาษีของตนเอง แต่สูงสุดต้องไม่เกิน ๕๐๐ บาท หากระบุเกินวงเงินดังกล่าวจะถือว่าอุดหนุนเงินภาษีเพียงเท่าที่ไม่เกินภาระภาษีของตนเอง และสูงสุดไม่เกิน ๕๐๐ บาท ^{๑๒}
- (๔) ผู้บริจาคเงินภาษีต้องระบุชื่อพรรคการเมืองเดียวเท่านั้น หากระบุมากกว่าหนึ่งพรรคจะถือว่าไม่ได้แสดงเจตนาอุดหนุนเงินภาษีให้แก่พรรคการเมืองใดเลย
- (๕) เงินภาษีที่ได้แสดงเจตนาอุดหนุนให้แก่พรรคการเมืองนี้ ไม่ใช่ค่าลดหย่อนเงินบริจาคพรรคการเมือง

^{๑๐} ผศ.ดร.ยุทธนา ศรีสวัสดิ์. อุดหนุนภาษีให้พรรคการเมือง. [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <https://www.itax.in.th/pedia/อุดหนุนภาษีให้พรรคการเมือง/>.

^{๑๑} ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๓๒๔) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการอุดหนุนเงินภาษีให้แก่พรรคการเมือง วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๗๔ ง วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๑ หน้า ๖๖ - ๖๗

^{๑๒} มาตรา ๖๔ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

“ผู้เสียภาษีเงินได้ซึ่งมิใช่นิติบุคคลมีสิทธิแสดงเจตนาในแบบแสดงรายการ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ให้รัฐนำเงินที่ตนได้เสียภาษีไว้ไปอุดหนุนพรรคการเมืองที่ตนระบุพรรคใดพรรคหนึ่งปีละห้าร้อยบาทได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด ให้กรมสรรพากรจัดทำรายชื่อพรรคการเมืองที่ได้รับการระบุตามวรรคหนึ่งพร้อมจำนวนเงินที่แต่ละพรรคการเมืองจะได้รับการอุดหนุนจากการแสดงเจตนาตามวรรคหนึ่งทั้งหมดส่งให้นายทะเบียน และโอนเงินดังกล่าวให้กองทุนภายในเดือนกันยายนของทุกปีเพื่อโอนต่อให้พรรคการเมืองที่ได้รับอุดหนุนตามมาตรา นี้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการและกรมสรรพากรจะได้ออกกัน”

๕. การบริจาคพรรคการเมือง

๕.๑ การบริจาคพรรคการเมือง

การบริจาคพรรคการเมือง คือ การบริจาคเงิน หรือสิ่งของเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการระดมทุนของพรรคการเมือง ซึ่งกฎหมายกำหนดให้สามารถใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้ตามยอดที่บริจาคจริง แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท สำหรับบุคคลธรรมดา และไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาทสำหรับนิติบุคคล และสามารถบริจาคให้พรรคการเมืองได้มากกว่าหนึ่งพรรคเพราะกฎหมายอนุญาตให้รวมเงินบริจาคย่อย ๆ ของทุกพรรคมาใช้เพื่อลดหย่อนภาษีได้^{๑๓}

๕.๒ การหักลดหย่อนเงินบริจาคสนับสนุนการจัดกิจกรรมระดมทุนของพรรคการเมือง

ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๓๕๗)^{๑๔} อธิบดีกรมสรรพากร กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการหักลดหย่อนเงินที่บริจาคแก่พรรคการเมือง หรือเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่น ๆ ที่ให้เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมระดมทุนของพรรคการเมือง ดังนี้

- (๑) ผู้มีเงินได้ที่มิใช่สิทธิหักลดหย่อนต้องเป็นบุคคลธรรมดา มีสัญชาติไทย
- (๒) กรณีการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองผู้มีเงินได้สามารถกระทำได้ตลอดปีภาษี
- (๓) กรณีการบริจาคสิ่งของ ทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เงิน จะสามารถทำได้ในช่วงที่พรรคการเมืองนั้น ๆ จัดกิจกรรมระดมทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคเท่านั้น

(๔) การสนับสนุนการจัดกิจกรรมระดมทุนของพรรคการเมือง หมายถึง การสนับสนุนเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ให้แก่พรรคการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งผู้มีเงินได้สามารถกระทำได้ในช่วงระยะเวลาที่พรรคการเมืองจัดกิจกรรมระดมทุนเท่านั้น

(๕) ผู้มีเงินได้มิใช่สิทธิหักลดหย่อนเงินที่บริจาคให้แก่พรรคการเมือง หรือเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ให้เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมระดมทุนของพรรคการเมืองไม่ว่าพรรคเดียวหรือหลายพรรค แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท^{๑๕}

^{๑๓} มาตรา ๗๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

“ผู้บริจาคเงินแก่พรรคการเมืองมีสิทธินำจำนวนเงินที่บริจาคไปหักเป็นค่าลดหย่อน หรือรายจ่ายเพื่อการบริจาคตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากรได้ตามจำนวนที่บริจาคแต่ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท สำหรับบุคคลธรรมดา และไม่เกินห้าหมื่นบาท สำหรับนิติบุคคล

วิธีการขอหักค่าลดหย่อนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการหักค่าลดหย่อน ให้ถือว่าการสนับสนุนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ตามมาตรา ๖๔ เป็นเงินบริจาคตามวรรคหนึ่ง”

^{๑๔} ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๓๕๗) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการหักลดหย่อนเงินที่บริจาคแก่พรรคการเมือง หรือเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่น ๆ ที่ให้เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมระดมทุนของพรรคการเมือง วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๓๐๘ ง วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๒ หน้า ๗๕ - ๗๗

^{๑๕} มาตรา ๗๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

(๖) ห้ามบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่น ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมือง มากกว่า ๑๐ ล้านบาทต่อปี สำหรับบุคคลธรรมดา ^{๑๖}

(๗) เอกสารหรือหลักฐานที่ผู้เสียภาษีต้องใช้ประกอบการลดหย่อนภาษี แบ่งออกเป็น ๒ กรณี

(๗.๑) กรณีบริจาคเป็นเงินจะต้องมีใบเสร็จรับเงิน (แบบ พ.ก. ๑๑) ที่ออกโดยพรรคการเมือง เป็นหลักฐานในการลดหย่อนภาษี

(๗.๒) กรณีบริจาคเป็นสิ่งที่ไม่ใช่เงิน ในช่วงพรรคการเมืองจัดระดมทุน เช่น บริจาคสิ่งของ จะต้องมีใบเสร็จรับเงิน (แบบ พ.ก. ๙) ที่ออกโดยพรรคการเมืองเป็นหลักฐานในการใช้สิทธิลดหย่อนภาษีด้วย รวมถึงเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่บริจาค เช่น

- บริจาคอสังหาริมทรัพย์ จะต้องมียุทธศาสตร์ในการโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน เช่น สัญญาโอนทรัพย์สิน โฉนดที่ดิน เอกสารสิทธิ เป็นต้น

- บริจาครถยนต์ รถจักรยานยนต์ เครื่องบิน ต้องมีหลักฐานในการโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน เช่น หนังสือจดทะเบียนรถ หลักฐานการจดทะเบียนเรือ หรืออากาศยาน เป็นต้น

- บริจาคสินค้า ต้องมีหลักฐานที่แสดงมูลค่าของสินค้าที่สามารถพิสูจน์ได้

- บริจาคทรัพย์สินอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของเงินหรือทรัพย์สิน ต้องมีหลักฐานที่พิสูจน์มูลค่าของการให้บริการนั้นได้ เช่น ใบแจ้งราคาค่าบริการตามปกติ หลักฐานที่สามารถพิสูจน์ค่าบริการในช่วงเวลาที่สนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมือง เป็นต้น

๕.๓ รายจ่ายซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีสิทธินำเงินที่บริจาคแก่พรรคการเมืองไปเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ

ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๓๕๘) ^{๑๗} อธิบดีกรมสรรพากร กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขสำหรับรายจ่ายซึ่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีสิทธินำเงินที่บริจาคแก่พรรคการเมืองไปเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ ตามมาตรา ๖๕ ตรี (๓) (ก) ^{๑๘} แห่งประมวลรัษฎากร ดังนี้

^{๑๖} มาตรา ๖๖ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

“บุคคลใดจะบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดให้แก่พรรคการเมือง มีมูลค่าเกินสิบล้านบาทต่อพรรคการเมืองต่อปีมิได้ และในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นนิติบุคคล การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดให้แก่พรรคการเมืองไม่ว่าพรรคเดียวหรือหลายพรรคเกินปีละห้าล้านบาท ต้องแจ้งให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นทราบในการประชุมใหญ่คราวต่อไปหลังจากบริจาคแล้ว พรรคการเมืองจะรับบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดซึ่งมีมูลค่าเกินวรรคหนึ่งมิได้”

^{๑๗} ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๓๕๘) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขสำหรับรายจ่ายซึ่งเป็นเงินที่บริจาคแก่พรรคการเมือง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

^{๑๘} มาตรา ๖๕ ตรี (๓) (ก) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๕๑) พ.ศ. ๒๕๖๒

“(๓) รายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการส่วนตัว การให้โดยเสนหา หรือการกุศล เว้นแต่

(ก) รายจ่ายซึ่งเป็นเงินที่บริจาคแก่พรรคการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ให้หักได้ไม่เกินห้าหมื่นบาท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดี ประกาศกำหนด”

(๑) ผู้บริจาคจะต้องเป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย และไม่เป็นบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ซึ่งต้องห้ามมิให้บริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(๒) หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานที่มีรัฐเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ จะไม่สามารถทำการบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือสนับสนุนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทรัพย์สินหรือเงินให้พรรคการเมืองได้^{๑๙}

(๓) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีสิทธินำเงินที่บริจาคแก่พรรคการเมืองไม่ว่าพรรคเดียวหรือหลายพรรค ไปเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้ไม่เกินห้าหมื่นบาทในรอบระยะเวลาบัญชีที่บริจาคนั้น^{๒๐}

(๔) ห้ามบริจาคเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่น ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมืองมากกว่า ๕ ล้านบาทต่อปี สำหรับนิติบุคคล และต้องทำการแจ้งให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นทราบในการประชุมผู้ถือหุ้นทราบในการประชุมครั้งต่อไปหลังทำการบริจาคด้วย

(๕) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่บริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองจะต้องมีหลักฐานใบเสร็จรับเงิน (แบบ พ.ก. ๑๑) ที่ออกโดยพรรคการเมืองพร้อมให้เจ้าพนักงานประเมินตรวจสอบได้

^{๑๙} มาตรา ๗๖ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

“ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ บริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดให้แก่พรรคการเมืองหรือเข้าร่วมกิจกรรม ตามมาตรา ๖๔

กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ตามวรรคหนึ่งให้หมายถึงกิจการที่รัฐเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นอยู่เป็นจจำนวน มากที่สุดในบรรดาผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นรายอื่น ๆ หรือมีจำนวนถึงหนึ่งในสามของหุ้นส่วนหรือ หุ้นทั้งหมดของนิติบุคคลนั้น

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับวัด หรือนิติบุคคลอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศาสนา และองค์กรทางศาสนาไม่ว่าจะมีสถานะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ด้วย โดยคณะกรรมการจะกำหนดให้ใช้บังคับ กับนิติบุคคลอื่นที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือนิติบุคคลที่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไร มาแบ่งปันกันด้วยก็ได้”

^{๒๐} มาตรา ๗๐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

๖. บทสรุปการบริจาคเงินให้พรรคการเมือง

๖.๑ ความแตกต่างของการบริจาคพรรคการเมือง และการอุดหนุนเงินภาษีพรรคการเมือง

การบริจาคพรรคการเมือง	การอุดหนุนเงินภาษีพรรคการเมือง
- ไม่จำเป็นต้องบริจาคในรูปของเงินเท่านั้น เป็นสิ่งของ หรือการให้ยืมสถานที่เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมือง ก็ได้เช่นกัน	- หักเงินภาษีที่ผู้เสียภาษีต้องจ่ายเท่านั้น
- บริจาคได้มากกว่า ๑ พรรคการเมือง	- เลือกได้แค่ ๑ พรรคการเมืองเท่านั้น
- ใช้ลดหย่อนภาษีได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท	- ลดหย่อนภาษีไม่ได้
- มีโอกาสจ่ายภาษีถูกลง หรือรับเงินคืน ภาษีเพิ่มขึ้น เพราะเป็นสิทธิลดหย่อน ตามที่กฎหมายกำหนด	- ไม่มีผลกับการจ่ายภาษีเพิ่ม หรือรับเงินคืน ภาษีเพิ่ม
- ทำได้ตลอดทั้งปี (กรณีบริจาคเงิน) หรือ เมื่อพรรคการเมืองมีกิจกรรมระดมทุน	- เลือกอุดหนุนพรรคการเมืองได้เมื่อทำการยื่นภาษีเท่านั้น

๖.๒ ทำความเข้าใจเงินบริจาคพรรคการเมือง

- ผู้เสียภาษีสามารถบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองที่ชื่นชอบได้โดยตรงแล้ว ยังสามารถนำเงินที่บริจาค่นั้นไปใช้ลดหย่อนภาษีได้อีกด้วย
 - กรณีบริจาคเป็นเงินให้แก่พรรคการเมือง จะต้องใช้ใบเสร็จรับเงิน (แบบ พ.ก. ๑๑) ที่ออกโดยพรรคการเมืองเป็นหลักฐานในการใช้สิทธิลดหย่อนภาษีด้วย
 - กรณีบริจาคสิ่งที่ไม่ใช่เงิน ในช่วงพรรคการเมืองจัดระดมทุน จะต้องใช้ใบเสร็จรับเงิน (แบบ พ.ก. ๙) ที่พรรคการเมืองออกให้เป็นหลักฐานในการใช้สิทธิลดหย่อนภาษี
 - หากผู้เสียภาษีทำการบริจาคเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองอย่างถูกต้อง และมีหลักฐานครบตามที่กรมสรรพากรกำหนด นอกจากจะสามารถใช้สิทธิลดหย่อนภาษีได้อย่างถูกต้องแล้ว ยังสามารถมั่นใจได้ด้วยว่าพรรคการเมืองที่ต้องการสนับสนุนจะสามารถทำกิจกรรมทางการเมืองต่อไปได้ อันเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้ระบบประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. ภาษีประชาธิปไตย (ตอนที่สอง). คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง” ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๓๖ [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <http://www.rangsun.econ.tu.ac.th/data/06/03-36/06-03-ภาษีประชาธิปไตย%202.pdf>.
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. ภาษีประชาธิปไตย (ตอนที่หนึ่ง). คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง” ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๖ [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <http://www.rangsun.econ.tu.ac.th/data/06/03-36/05-01-ภาษีประชาธิปไตย%201.pdf>.
- วรรณพงษ์ ดุรงคเวโรจน์. ภาษีเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (Earmarked Tax): ข้อดี ข้อเสีย และตัวอย่างจากสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <http://wannaphong.blogspot.com/2017/04/earmarked-tax.html>.
- คอลัมน์ “อาหารสมอง” กรุงเทพธุรกิจ วันศุกร์ที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๘ [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/110121>.
- พรรณรัตน์ ดิษฐ์เจริญ. (๒๕๕๕). มาตรการทางกฎหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งตามหลักประชาธิปไตยให้แก่พรรคการเมือง. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายมหาชน. น. ๕๘-๖๓.
- นายอริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. Academic Focus มีนาคม ๒๕๖๑ [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/522836>.
- ผศ.ดร.ยุทธนา ศรีสวัสดิ์. อุดหนุนภาษีให้พรรคการเมือง. [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๑ กันยายน ๒๕๖๕]. สืบค้นจาก <https://www.itax.in.th/pedia/อุดหนุนภาษีให้พรรคการเมือง>.
- ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๓๒๔) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการ อุดหนุนเงินภาษีให้แก่พรรคการเมือง วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๗๔ ง วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๑ หน้า ๖๖ – ๖๗.
- ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๓๕๗) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการหักลดหย่อนเงินที่บริจาคแก่พรรคการเมือง หรือเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่น ๆ ที่ให้เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมระดมทุนของพรรคการเมือง วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๓๐๘ ง วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๒ หน้า ๗๕ – ๗๗.

ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๓๕๘) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขสำหรับรายจ่ายซึ่งเป็นเงินที่บริจาคแก่พรรคการเมือง ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๓๐๘ ง วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๒ หน้า ๗๘.